

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, <https://www.finarbitr.cz>

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Jan Dáňa
advokát
IČO 662 54 116
Václavské náměstí 837/11
11000 Praha 1

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
11000 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/1057/2016 - 7
Praha 27. 9. 2018

Nález

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 17. 6. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 17. 6. 2011 a vydání bezdůvodného obohacení ve výši 23.701 Kč se zákonným úrokem z prodlení a o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 2. 2. 2004 a vydání bezdůvodného obohacení ve výši 8.955 Kč se zákonným úrokem z prodlení, takto:

- I. **Řízení o určení neplatnosti úrazového připojištění sjednaného v pojistné smlouvě č. ■, kterou dne 2. 2. 2004 uzavřeli navrhovatel, ■, a instituce, Česká pojišťovna a.s., IČO 45272956, se sídlem Spálená 75/16, 110 00 Praha 1, se podle § 14 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi zastavuje.**
- II. **Instituce, Česká pojišťovna a.s., je povinna navrhovateli, ■, zaplatit částku ve výši 1.584 Kč (slovy jeden tisíc pět set osmdesát čtyři korun českých) v souvislosti s pojistnou smlouvou č. ■, kterou dne 17. 6. 2011 uzavřel navrhovatel, ■, a instituce, Česká pojišťovna a.s., a to do 3 dnů od právní moci nálezu.**
- III. **Návrh navrhovatele, ■, se ve zbývající části podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.**
- IV. **Instituce, Česká pojišťovna a.s., je povinna zaplatit sankci podle § 17a zákona o finančním arbitrovi ve výši 15.000 Kč (slovy patnáct tisíc korun českých) na účet Kanceláře finančního arbitra, č. ú. 19-3520001/0710, vedený u České národní banky, var. symbol 10572016, konst. symbol 558, a to do 15 dnů od právní moci nálezu.**

Odůvodnění:

1 Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá vyslovení neplatnosti pojistných smluv, které s Institucí uzavřel, a to z důvodu omylu na straně Navrhovatele při jejich uzavření o charakteru a nákladovosti

produktu a z důvodu rozporu pojistných smluv se zákonem, a vydání bezdůvodného obohacení s příslušenstvím ve výši zákonného úroku z prodlení.

Finanční arbitr zjistil, že dne 17. 6. 2011 uzavřel Navrhovatel s Institucí pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako *Životní pojištění PROFI Invest*, s počátkem pojištění od 20. 6. 2011 a pojistnou dobou 30 let, s pojištěním pro případ smrti nebo dožití, s pojistnou částkou pro případ smrti ve výši 10.000 Kč a s měsíčním běžným pojistným ve výši 1.000 Kč (dále jen „Pojistná smlouva I“). Strany si dohodly, že v případě smrti pojištěného vyplatí Instituce pojistnou částku ve výši 10.000 Kč a kapitálovou hodnotu pojištění a v případě dožití se konce pojistné doby vyplatí Instituce oprávněné osobě kapitálovou hodnotu pojištění.“

Finanční arbitr zjistil, že Pojistná smlouva I obsahuje prohlášení pojistníka, že „*[j]ako pojistník potvrzují, že jsem při uzavření pojistné smlouvy převzal(a) ŽP-VPP-DIM-0001 a ŽP-DPP-DIM-0003 pro sjednaná pojištění a byl(a) s nimi seznámen(a).*“ Finanční arbitr nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy I nestaly Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění ve verzi ŽP-VPP-DIM-0001 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a Doplnkové pojistné podmínky životního pojištění ve verzi ŽP-DPP-DIM-0003 (dále jen „Doplnkové pojistné podmínky“).

Finanční arbitr dále zjistil, že Navrhovatel dne 2. 2. 2004 uzavřel s Institucí pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako *Životní pojištění DYNAMIK*, s počátkem pojištění dne 3. 2. 2004, pojistnou dobu 10 let, s pojištěním pro případ smrti nebo dožití, s pojistnou částkou pro případ smrti ve výši 50.000 Kč a kapitálové hodnoty pojištění, v případě dožití se Instituce zavázala vyplatit Navrhovateli kapitálovou hodnotu pojištění, s úrazovým pojištěním ve výši 121 Kč a celkovým měsíčním běžným pojistným ve výši 500 Kč (dále jen „Pojistná smlouva II“; společně s Pojistnou smlouvou I dále též jako „Pojistné smlouvy“).

Finanční arbitr zjistil, že Pojistná smlouva II obsahuje prohlášení pojistníka, že „*[j]ako pojistník potvrzují, že jsem při uzavření pojistné smlouvy převzal(a) smluvní ujednání pro sjednaná pojištění a všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění, schválené MF ČR pod č. j. 323/45062/1993,...*“ Finanční arbitr nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy II nestaly Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění schválené dne 15. 10. 1993 Ministerstvem financí pod č. j. 323/45062/1993 a Smluvní ujednání životního pojištění DYNAMIK ve verzi ŽP-SU-DYK-0002, které v řízení předložil sám Navrhovatel.

Pojistná smlouva I je smlouvou, ve které se sjednává pojištění pro případ smrti nebo dožití, tedy smlouvou o životním pojištění ve smyslu § 54 odst. 1 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), resp. ve znění účinném ke dni uzavření Pojistné smlouvy. Pojistná smlouva II, ve které se mimo jiné sjednává „*životní pojištění pro případ smrti nebo dožití*“ ve smyslu § 788 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), resp. ve znění účinném ke dni uzavření Pojistné smlouvy II, je smlouvou o životním pojištění ve smyslu § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel Pojistné smlouvy neuzavřel jako spotřebitel, tedy fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak ho definují hmotněprávní předpisy. Finanční arbitr tedy pro účely tohoto řízení považuje Navrhovatele za spotřebitele, který může být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je pojišťovnou a podle Pojistných smluv i pojistitelem, může tedy být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr je příslušný řešit pouze spory ze životního pojištění. Finanční arbitr tedy není příslušný řešit platnost úrazového pojištění sjednaného Pojistnou smlouvou II, protože toto připojištění je mimo rámec životního pojištění.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí v části týkající se životního pojištění je finanční arbitr příslušný, protože se jedná o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem při nabízení a poskytování životního pojištění ve smyslu ustanovení § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 a 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českých soudů.

2 Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že Pojistnou smlouvu I mu pojišťovací zprostředkovatel, společnost OVB Allfinanz, a.s., IČO 48040410, se sídlem Baarova 1026/2, 140 00 Praha 4 (dále také jako „Pojišťovací zprostředkovatel“), zastoupená ■ (dále jen „Podřízený pojišťovací zprostředkovatel“), prezentoval jako exkluzivní formu spoření nedostupnou jinak než prostřednictvím Pojišťovacího zprostředkovatele a umožňující od třetího roku vybírat zhodnocené finanční prostředky stejně jako flexibilně přizpůsobovat výši měsíčních plateb.

Podřízený pojišťovací zprostředkovatel v předmluvní fázi Pojistné smlouvy I zjišťoval, zda Navrhovatel disponuje finanční rezervou. Navrhovatel tvrdí, že Podřízenému pojišťovacímu zprostředkovateli nesdělil žádné potřeby ani požadavky ve smyslu pojistného zájmu a odkazuje na Záznam o požadavcích a potřebách vyhotovený Podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem po podpisu Pojistné smlouvy I.

Navrhovatel tvrdí, že ho Podřízený pojišťovací zprostředkovatel přesvědčil, že produkt PROFI Invest má vyšší zhodnocení než jiné bankovní produkty určené výhradně ke zhodnocování prostředků. Navrhovatel argumentuje, že Podřízený pojišťovací zprostředkovatel nevykonával zprostředkovatelskou činnost v souladu s § 21 odst. 1 zákona 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích“), protože nejednal s odbornou péčí a v zájmu Navrhovatele, za situace, kdy Navrhovatele nedostatečně, neúplně a zavádějícím způsobem informoval o nabízeném produktu. Navrhovatel dovozuje, že jednání Pojišťovacího zprostředkovatele je způsobilé naplnit skutkovou podstatu nekalé obchodní praktiky ve smyslu § 4 odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně spotřebitele“), a Pojistná smlouva I je tak absolutně neplatná ve smyslu § 39 starého občanského zákoníku pro rozpor se zákonem o ochraně spotřebitele.

Navrhovatel tvrdí, že Pojistná smlouva I je absolutně neplatná, protože ji uzavřel v omylu ve smyslu § 49a starého občanského zákoníku. Navrhovatel tvrdí, že mu Pojišťovací zprostředkovatel poskytl před uzavřením Pojistné smlouvy I odlišné informace o parametrech a vlastnostech produktu od skutečnosti, zvláště o nákladovosti produktu nebyl Navrhovatel informován. Navrhovatel tvrdí, že neměl možnost tento rozpor odhalit a omylu se vyhnout. Navrhovatel tvrdí, že kdyby byl informován o nákladovosti produktu, Pojistnou smlouvu I by nikdy neuzavřel.

Navrhovatel namítá, že ho Instituce ke dni podpisu Pojistné smlouvy I neseznámila s pojistně technickými zásadami Instituce a že neobdržel v předmluvní fázi ani spolu s Pojistnou smlouvou I žádný dokument konkretizující poplatky Instituce či specifikující způsob rozpočítávání jednotlivých položek pojistného. Navrhovatel tvrdí, že smluvní dokumentace sice odkazuje na dokument označený jako „*Přehled poplatků*“, tento dokument však není uveden jako součást smluvní dokumentace a Navrhovateli tvrdí, že mu nebyl předán. Navrhovatel tvrdí, že si samostatně opatřil dokument označený jako „*Sazebník PROFI*“.

INVEST“, není mu však z dostupných materiálů zřejmé, zda se jedná o shodný dokument s dokumentem označeným jako „Přehled poplatků.“

Navrhovatel argumentuje, že Pojistná smlouva I je absolutně neplatná pro nezpůsobilost Instituce ji uzavřít, když podle zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, má pojišťovna vykonávat pojišťovací činnost, která spočívá v převzetí pojistného rizika. Navrhovatel argumentuje, že Instituce Pojistnou smlouvou I pojistné riziko nepřevzala.

Navrhovatel namítá absolutní neplatnost Pojistné smlouvy I z důvodu její neurčitosti ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku, protože nelze zjistit, jakým způsobem je pojistné rozloženo na složku nákladovou, rizikovou a investiční a Navrhovatel tak není schopen dovodit, zda Instituce v části pojištění pro případ dožití a pojištění pro případ smrti nikoliv následkem sebevraždy, převzala v souvislosti s Pojistnou smlouvou I pojistné riziko.

Navrhovatel namítá, že smluvní dokumentace k Pojistné smlouvě I nedostatečně specifikuje způsob určení rozsahu pojistného plnění. Nedostatečnou určitost spatřuje Navrhovatel ve specifikaci kapitálové hodnoty pojištění. Navrhovatel argumentuje, že v důsledku nemožnosti stanovit výši rizikového pojistného, výši správních poplatků nelze dovodit ani částku určenou na investici. Navrhovatel namítá neurčitost pojmů „počáteční a správní náklady“ a „inkasní náklady.“ Navrhovatel odkazuje na úřední sdělení České národní banky č. 6/2012 ze dne 14. 5. 2012 a 3/2012 ze dne 20. 11. 2012, a na nálezy Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2013 sp. zn. I. ÚS 3512/11, podle kterého v souladu se zásadou poctivosti nemůže spotřebitel očekávat, že ve všeobecných podmínkách budou skryta ujednání, která pro něj budou nevýhodná a o kterých lze předpokládat, že pozornosti spotřebitele uniknou.

Navrhovatel potvrzuje, že při uzavření Pojistné smlouvy I obdržel Všeobecné a Doplnkové pojistné podmínky. Navrhovatel tvrdí, že neměl možnost dostatečně se seznámit s pojistnými podmínkami tak, jak to předpokládá § 4 odst. 4 zákona o pojistné smlouvě, protože k prostudování a pochopení tohoto specifického a obtížného materiálu by potřeboval několik dní. Navrhovatel argumentuje, že odkaz na pojistné podmínky je tak nepřiměřeným smluvním ustanovením, které zavazuje Navrhovatele jako spotřebitele k plnění podmínek, s nimiž se neměl možnost seznámit před uzavřením Pojistné smlouvy I, z čehož dovozuje absolutní neplatnost celé Pojistné smlouvy I.

Navrhovatel označuje za důvod výzvy k vydání bezdůvodného obohacení a dovolání se neplatnosti Pojistné smlouvy I právní analýza provedenou v únoru roku 2016.

Navrhovatel tvrdí, že Pojistnou smlouvu II uzavřel s Institucí prostřednictvím zástupce Instituce ■ (dále jen „Zástupce Instituce“). Navrhovatel tvrdí, že mu Zástupce Instituce rozmluvil uzavření pouze úrazového pojištění a doporučil mu uzavřít Pojistnou smlouvu II umožňující výběry zhodnocených finančních prostředků.

Důvodem výzvy k vydání bezdůvodného obohacení a dovolání se neplatnosti Pojistné smlouvy II je podle tvrzení Navrhovatele právní analýza provedená v březnu roku 2016.

Navrhovatel se dovolává relativní neplatnosti Pojistné smlouvy II, protože ji uzavřel v omylu o charakteru a nákladovosti produktu. Navrhovatel tvrdí, že produkt DYNAMIK byl nabízen jako spořicí produkt s vyšším zhodnocením prostředků, než jaké mají jiné bankovní produkty. Zástupce Instituce tak Navrhovateli o charakteru produktu podal zavádějící informace a Navrhovatel tvrdí, že ani při vynaložení obvyklé péče neměl možnost se tomuto omylu vyhnout. Navrhovatel tvrdí, že kdyby ho Zástupce Instituce pravdivě informoval o nákladovosti produktu, nikdy by Pojistnou smlouvu II neuzavřel. Navrhovatel současně argumentuje, že Pojistná smlouva II byla uzavřena za použití nekalé obchodní praktiky a v rozporu s dobrými mravy a je tak absolutně neplatná ve smyslu § 39 starého občanského zákoníku pro rozpor se zákonem o ochraně spotřebitele.

Navrhovatel argumentuje, že jednání Zástupce Instituce, který při uzavření Pojistné smlouvy jednal za účelem zisku vysokých provizí, odpovídá tzv. missellingu, tzn. prodeji produktu, který svým charakterem neodpovídá potřebám klienta. Navrhovatel tvrdí, že pojistné podmínky k Pojistné smlouvě II obdržel až po podpisu Pojistné smlouvy II. Navrhovatel tvrdí, že v souvislosti s Pojistnou smlouvou II Navrhovateli vznikla škoda ve výši neoprávněně uhrazených nákladů a poplatků a rizikového pojistného v důsledku jednání Instituce v rozporu s odbornou péčí.

K případné námitce promlčení ze strany Instituce Navrhovatel argumentuje použitím desetileté objektivní promlčecí lhůtu ve smyslu § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku, z důvodu úmyslného jednání Instituce obohatit se na jeho úkor. Navrhovatel tvrdí, že Instituce ve spolupráci s Pojišťovacím zprostředkovatelem vytvořila účelový obchodní model distribuce produktu PROFÍ INVEST, který ve svém důsledku znamenal významný nárůst tržního podílu Instituce v segmentu investičního životního pojištění na úkor majetku klientů v podobě nedůvodně hrazených poplatků za produkt, který klienti pořizovali s vědomím, že má zcela jiné vlastnosti než ve skutečnosti. Navrhovatel tvrdí, že Instituce ve spolupráci s Pojišťovacím zprostředkovatelem zcela prokazatelně v rámci svého obchodního modelu prezentovala produkt PROFÍ INVEST jako formu spoření, resp. produkt odpovídající spořicímu či dokonce běžnému účtu. Navrhovatel tvrdí, že Instituce nikdy nezveřejnila úplný přehled účtovaných poplatků a nákladů.

Navrhovatel současně argumentuje, že námitku promlčení vznesla Instituce v rozporu s dobrými mravy a odkazuje na nálezy Ústavního soudu ze dne 15. 1. 1997, sp. zn. II. ÚS 309/95, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000. Navrhovatel argumentuje, že Pojistná smlouva (*bez bližší identifikace – poznámka finančního arbitra*) je neplatná jen z důvodů na straně Instituce, Instituce mu z této smlouvy neposkytla žádné plnění, pro Navrhovatele by promlčení jeho nároku představovalo závažné sociální důsledky, Instituce porušuje právo v mimořádné intenzitě. Přijetí námitky promlčení by podle Navrhovatele znamenalo poskytnutí soudní ochrany instituci, která poškozují práva svých klientů, což by bylo zjevně nespravedlivé a odkazuje na nálezy Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11. Navrhovatel tvrdí, že je v příkrém rozporu s principem spravedlnosti, aby se pojistné zaplacené pojistníkem (jehož horní hranice byla prakticky neomezená a jejíž stanovení záviselo podstatnou měrou na finančních možnostech pojistníka) promlčovalo po uplynutí tříleté objektivní promlčecí lhůty ve smyslu § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku. Navrhovatel argumentuje, že námitka promlčení odporuje snaze zákonodárce zajistit v případě neplatnosti smluvního vztahu rovnováhu práv obou smluvních stran.

V případě neplatnosti smlouvy musí podle tvrzení Navrhovatele finanční arbitr nejdříve provést zúčtování veškerých vzájemných plnění, a to na principu priority a dojít tak k závěru, která ze smluvních stran se bezdůvodně obohatila a teprve proti takto zjištěnému rozdílu může povinná osoba vznést námitku promlčení.

S ohledem na výše uvedené se Navrhovatel domáhá vyslovení neplatnosti Pojistných smluv a v souvislosti s Pojistnou smlouvou I vyplacení částky ve výši 23.701 Kč jako rozdílu mezi uhrazeným pojistným ve výši 54.000 Kč a provedeným výběrem 30.299 Kč. V souvislosti s Pojistnou smlouvou II se Navrhovatel domáhá zaplacení částky 8.955 Kč jako rozdílu mezi uhrazeným pojistným ve výši 47.001 Kč provedenými výběry a odkupným ve výši 28.078 Kč a úrazovým pojištěním ve výši 9.968 Kč (112 Kč placených po dobu 89 měsíců) se zákonným úrokem z prodlení od připsání jednotlivých plateb pojistného na účet Instituce do zaplacení.

3 Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že s Navrhovatelem uzavřela Pojistnou smlouvu I a II.

K Pojistné smlouvě I InSTITUTE argumentuje, že Navrhovatel před uzavřením Pojistné smlouvy I obdržel formulář Pojistné smlouvy, Všeobecné a Doplnkové pojistné podmínky a potvrdil seznámení se s nimi podpisem Pojistné smlouvy. InSTITUTE odkazuje, že poplatky jsou uvedeny v aktuálním Přehledu poplatků podle čl. 26 Všeobecných pojistných podmínek, podle kterého je pojistitel oprávněn účtovat pojistníkovi poplatky za mimořádné úkony, které provádí na žádost pojistníka. InSTITUTE tvrdí, že existence nákladů vyplývá z čl. 1 bodu 3 Doplnkových pojistných podmínek. InSTITUTE argumentuje, že součástí pojistného jsou přirozeně i náklady související s Pojistnou smlouvou. Výše počátečních a správních nákladů nemá vliv na výši pojistného plnění, která byla v Pojistné smlouvě I stanovena. InSTITUTE tvrdí, že náklady jsou v ceně pojištění zahrnuty ve výši stanovené podle pojistně technických zásad pojistitele takovým způsobem, aby jejich výše umožňovala InSTITUTE splnit závazky obsažené v Pojistné smlouvě I. InSTITUTE argumentuje, že v době uzavření Pojistné smlouvy I neměla povinnost o těchto zásadách Navrhovatele informovat. InSTITUTE argumentuje, že případné pochybení Pojišťovacího zprostředkovatele při sjednání Pojistné smlouvy I nelze přičítat k tíži InSTITUTE. InSTITUTE tvrdí, že tipařem byl u Pojistné smlouvy I rodinný příslušník Navrhovatele, ■. InSTITUTE tvrdí, že Navrhovatel žádná pochybení při sjednání Pojistné smlouvy I nenamítal.

K námitce Navrhovatele, že Pojistná smlouva I je neplatná pro nezpůsobilost InSTITUTE k jejímu uzavření, InSTITUTE argumentuje, že porušení licenčního oprávnění by muselo být konstatováno příslušným správním rozhodnutím. InSTITUTE argumentuje, že Česká národní banka sjednávání obdobných smluv dlouhodobě nesankcionuje.

InSTITUTE odmítá tvrzení Navrhovatele o prezentaci Pojistné smlouvy I jako spoření a tvrdí, že slovo „spoření“ se nikde v Pojistné smlouvě ani ve smluvní dokumentaci nenachází. Charakter produktu je podle InSTITUTE patrný ze smluvní dokumentace. InSTITUTE argumentuje, že na Navrhovatele je nutno pohlížet jako na průměrného spotřebitele a InSTITUTE nelze přičítat subjektivně špatné rozhodnutí spotřebitele pouze proto, že je pojišťovna v roli silnější strany. Případný omyl na straně Navrhovatele při uzavření Pojistné smlouvy I je podle InSTITUTE neomluvitelný. InSTITUTE tvrdí, že Navrhovateli nic nebránilo, aby si k seznámení se s obsahem smluvních ujednání vyžádal delší časový prostor a aby se dotázal na vysvětlení problematických pasáží. Navrhovatel měl současně možnost využít výpovědi do 2 měsíců od sjednání, případně odstoupit od smlouvy.

InSTITUTE tvrdí, že Navrhovatel věděl, že uzavírá pojistný produkt, znal podmínky pojištění a pojistnou částku, která má vliv na stanovení výše pojistného, si určil sám. InSTITUTE namítá, že po celou dobu trvání Pojistné smlouvy I na sebe přebírá pojistné riziko výplaty pojistného plnění.

InSTITUTE v souvislosti s Pojistnou smlouvou II vznáší námitku promlčení a argumentuje, že veškeré v úvahu přicházející nároky Navrhovatele jsou promlčeny. Počátek běhu subjektivní promlčecí doby je podle InSTITUTE spojen s ukončením Pojistné smlouvy II.

InSTITUTE vznáší námitku promlčení k právu Navrhovatele dovolat se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy I ve smyslu § 49a starého občanského zákoníku. InSTITUTE vznáší námitku promlčení pro nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení případně náhrady škody pro případ celkové i částečné neplatnosti Pojistné smlouvy I. InSTITUTE argumentuje použitím dvouleté subjektivní promlčecí doby podle § 107 odst. 1 starého občanského zákoníku. InSTITUTE odmítá, že by námitku promlčení vznesla v rozporu s dobrými mravy. V daném případě nenasvědčují žádné skutečnosti tomu, že by námitku promlčení zneužila v rozporu se zákonným účelem promlčení nebo že by Navrhovateli bránily ve včasném uplatnění nároku závažné skutečnosti vyvolané jednáním InSTITUTE.

4 Jednání o smíru

Finanční arbitr v souladu s § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Instituce nabídla Navrhovateli před zahájením řízení před finančním arbitrem smírné řešení sporu ve věci Pojistné smlouvy I v podobě vyplacení částky ve výši 6.632 Kč. Navrhovatel na návrh smíru nepřistoupil a v řízení před finančním arbitrem trval na vrácení uhrazeného pojistného z obou Pojistných smluv po odečtení realizovaných výběrů.

Smírného řešení sporu se nepodařilo finančnímu arbitrovi dosáhnout.

5 Právní posouzení

Finanční arbitr podle ustanovení § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů nebo Ústavního soudu. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, a aby rozhodnutí finančního arbitra jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je posouzení platnosti Pojistných smluv a posouzení nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení se zákonným úrokem z prodlení.

5.1 *Skutková zjištění*

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že

- a) Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 17. 6. 2011 Pojistnou smlouvu I, s počátkem pojištění ode dne 20. 6. 2011, s pojistnou dobou 30 let, pojištěním pro případ smrti nebo dožití, s měsíčním běžným pojistným ve výši 1.000 Kč, s garantovanou pojistnou částkou pro případ smrti ve výši 10.000 Kč, s umístěním 20 % běžného i mimořádného pojistného do fondu dynamické portfolio, 20 % běžného i mimořádného pojistného do zlatého fondu, 20 % běžného i mimořádného pojistného do portfolia nových ekonomik, 20 % běžného i mimořádného pojistného do dluhopisového fondu, 20 % běžného i mimořádného pojistného do fondu vyvážené portfolio;
- b) pojištění založené Pojistnou smlouvou I zaniklo na základě žádosti Navrhovatele o ukončení pojištění doručené Instituci dne 16. 11. 2016 (podle razítka přijetí Institucí) výplatou odkupného ve výši 11.117 Kč dne 17. 1. 2017 (*jak vyplývá z výpisu zaplaceného pojistného předloženého Navrhovatelem dne 6. 12. 2017 a shodných tvrzení Navrhovatele a Instituce*);
- c) Navrhovatel na základě Pojistné smlouvy I uhradil pojistné v celkové výši 67.000 Kč, poslední platbu pojistného uhradil Navrhovatel dne 15. 12. 2016 ve výši 1.000 Kč, Instituce na základě žádosti Navrhovatele doručené Instituci dne 18. 9. 2015 (podle razítka přijetí Institucí) vyplatila mimořádný výběr dne 5. 10. 2015 ve výši 30.299 Kč

(jak vyplývá z výpisu zaplaceného pojistného za období od 22. 6. 2011 do 16. 11. 2015, který předložil Navrhovatel dne 24. 8. 2016, a z výpisu zaplaceného pojistného za období od 15. 7. 2015 do 15. 12. 2016 předloženého Navrhovatelem dne 6. 12. 2017 a shodných tvrzení stran);

- d) Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 2. 2. 2004 Pojistnou smlouvu II, s počátkem pojištění ode dne 3. 2. 2004, s pojistnou dobou 10 let, pojištěním pro případ smrti nebo dožití, s úrazovým pojištěním, s měsíčním běžným pojistným ve výši 500 Kč (z toho 121 Kč za úrazové pojištění), sjednanou garantovanou pojistnou částkou pro případ smrti ve výši 50.000 Kč;
- e) pojištění založené Pojistnou smlouvou II zaniklo na základě žádosti Navrhovatele o zrušení pojištění ze dne 1. 6. 2011 s výplatou odkupného ve výši 8.878 Kč dne 17. 6. 2011 *(jak vyplývá z přípisu od Instituce ze dne 7. 12. 2015 s názvem „Informace k pojištění“, který předložil dne 24. 8. 2016 Navrhovatel spolu s výpisem zaplaceného pojistného);*
- f) Navrhovatel na základě Pojistné smlouvy II uhradil pojistné v celkové výši 47.001 Kč, poslední platbu pojistného zaplatil Navrhovatel dne 23. 5. 2011 ve výši 600 Kč, Instituce mu vyplatila mimořádný výběr ve výši 12.200 Kč dne 2. 6. 2008 a ve výši 7.000 Kč dne 13. 1. 2010 *(jak vyplývá z výpisu pojistného k Pojistné smlouvě II předloženého Navrhovatelem dne 24. 8. 2016).*

5.2 K Pojistné smlouvě II

Před posouzením sporného nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení z Pojistné smlouvy II posoudil finanční arbitr důvodnost námítky promlčení, kterou vznesla Instituce. Pokud se totiž nárok Navrhovatele ukáže jako promlčený, nebude účelné zjišťovat nárok samý, resp. prověřovat jednotlivé namítané důvody neplatnosti Pojistné smlouvy II, když by následně finanční arbitr uplatněný nárok Navrhovateli nemohl pro vznesenou námítku promlčení přiznat.

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 29. 8. 2007, sp. zn. 26 Odo 683/2006, že *„[n]elze totiž přehlédnout, že podle ustálené judikatury (srov. stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. dubna 1983, zn. Sc 2/83, uveřejněné pod č. 29 v sešitě č. 9 - 10 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, od něhož soudní praxe dosud odklon nezaznamenala) dovolá-li se dlužník odůvodněně námítky promlčení, soud žalobu zamítne, aniž by zkoumal, zda uplatňované právo věřitele vůbec existuje či nikoliv“.* Finanční arbitr odkazuje i na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 33 Odo 896/2006, že *„dovolá-li se účastník občanského soudního řízení promlčení, nemůže soud promlčené právo (nárok) přiznat; návrh na zahájení řízení v takovém případě zamítne. Jestliže je v řízení uplatněna námítka promlčení, je na soudu, aby se v souladu se zásadou hospodárnosti řízení obsaženou v § 6 o. s. ř. přednostně zabýval otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé, a nikoliv nárokem samým.“*

Pojistnou smlouvu II uzavřely strany sporu za účinnosti starého občanského zákoníku.

Podle § 3028 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“), který s účinností od 1. 1. 2014 nahradil starý občanský zákoník a v oblasti poskytování soukromého pojištění i zákon o pojistné smlouvě, se tímto zákonem (novým občanským zákoníkem) *„řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“* a podle odstavce 3 platí, že se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná) a *„vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení“*

smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“ řídí dosavadními právními předpisy. Podle § 3036 nového občanského zákoníku platí, že se podle dosavadních právních předpisů až do svého zakončení posuzují i lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Rozhodnou právní úpravou pro posouzení sporu z Pojistné smlouvy II mezi Navrhovatelem a Institucí je tedy starý občanský zákoník.

5.2.1 Promlčení práva dovolat se relativní neplatnosti

Podle § 49a starého občanského zákoníku platí, že „[p]rávní úkon je neplatný, jestliže jej jednající osoba učinila v omylu, vycházejícím ze skutečnosti, jež je pro jeho uskutečnění rozhodující, a osoba, které byl právní úkon určen, tento omyl vyvolala nebo o něm musela vědět. Právní úkon je rovněž neplatný, jestliže omyl byl touto osobou vyvolán úmyslně. Omyl v pohnutce právní úkon neplatným nečiní.“ Současně podle § 40a starého občanského zákoníku platí, že „[j]de-li o důvod neplatnosti právního úkonu podle ustanovení § 49a [...] považuje se právní úkon za platný, pokud se ten, kdo je takovým úkonem dotčen, neplatnosti právního úkonu nedovolá“.

Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 2929/2009, dovedil, že „[p]rávo dovolat se tzv. relativní neplatnosti - jak se podává z ustálené judikatury soudů - podléhá promlčení (srov. též Závěry na str. 424 a násl.). Promlčecí doba je tříletá a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé (§ 101 obč. zák.). To, že se věřitel o vzniku svého práva nedozvěděl, nemá podle soudní praxe pro počátek běhu objektivní promlčecí doby vliv (nejde totiž o subjektivní promlčecí dobu podle § 106, 107 obč. zák.). V judikatuře se rovněž ustálil právní názor, že promlčecí doba podle ustanovení § 101 občanského zákoníku začíná běžet ‚vždy dnem, kdy došlo k uzavření právního úkonu, a to i při právních úkonech, které ke své účinnosti vyžadují rozhodnutí příslušného orgánu nebo registraci státním notářstvím‘ .“

Pojistnou smlouvu II uzavřeli Navrhovatel a Instituce dne 2. 2. 2004, a proto tříletá promlčecí doba, ve které se Navrhovatel mohl účinně dovolat relativní neplatnost pro omyl, uplynula dne 2. 2. 2007 (srov. § 122 odst. 2 starého občanského zákoníku, že „[k]onec lhůty určené podle týdnů, měsíců nebo let připadá na den, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, na který připadá událost, od níž lhůta počíná. Není-li takový den v posledním měsíci, připadne konec lhůty na jeho poslední den.“).

Finanční arbitr nezjistil, že by se Navrhovatel ve lhůtě tří let od uzavření Pojistné smlouvy II dovolal u Instituce její relativní neplatnosti. Jelikož Instituce v řízení vznesla důvodně námitku promlčení práva dovolat se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy II, finanční arbitr dále neposuzoval potenciální omyl Navrhovatele ani nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení vyplývající z případné relativní neplatnosti Pojistné smlouvy II.

5.2.2 Promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení

Právo namítat absolutní neplatnost právního úkonu se nepromlčuje. Protože je platnost Pojistné smlouvy II pouze předběžnou otázkou k nároku na plnění, zabýval se finanční arbitr tím, zda není nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení promlčen.

Promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení upravuje § 107 starého občanského zákoníku, že „(1) Právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil. (2) Nejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo. (3) Jsou-li účastníci neplatné nebo zrušené smlouvy povinni vzájemně si vrátit vše, co podle ní dostali, přihlédně soud k námitce promlčení jen tehdy, jestliže by i druhý účastník mohl promlčení namítat.“

V případě absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy II by bezdůvodné obohacení na straně Instituce představovaly jednotlivé platby pojistného zaplacené Navrhovatelem, protože by Navrhovatel od počátku plnil na základě neplatného právního úkonu (srov. § 451 odst. 2 starého občanského zákoníku). Promlčecí doba pak běží pro jednotlivé platby zvláště (srov. např. závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 29. 1. 2003, sp. zn. 33 Odo 1025/2002: „*Za rozhodný je nutno ve smyslu § 107 odst. 2 ObčZ považovat den, kdy k získání bezdůvodného obohacení na straně povinného subjektu skutečně (fakticky) došlo. V předmětné věci došlo k plnění žalobce ve prospěch žalované na základě neplatné nájemní smlouvy spočívající v úhradě částky 25 000 000 Kč dne 30. 9. 1992 [...] Tímto dnem se žalovaná na úkor žalobce bezdůvodně obohatila.*“). Finanční arbitr z výpisu zaplaceného pojistného předloženého Navrhovatelem zjistil, že poslední platbu pojistného zaplatil Navrhovatel na základě Pojistné smlouvy II dne 23. 5. 2011, objektivní tříletá promlčecí doba tak marně uplynula i ohledně poslední platby pojistného.

Při posouzení počátku subjektivní promlčecí lhůty vychází finanční arbitr z ustálené judikatury, např. ze závěrů Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. 28 Cdo 539/2012, že „*pro posouzení počátku běhu subjektivní promlčecí doby dle § 107 odst. 1 obč. zák. je rozhodný okamžik, v němž se oprávněný v konkrétním případě skutečně dozví o tom, že došlo na jeho úkor k získání bezdůvodného obohacení a kdo je získal, tedy subjektivní moment, v němž se oprávněný dozví takové okolnosti, které jsou relevantní pro uplatnění práva na vydání bezdůvodného obohacení u soudu [...] Vědomostí se míní znalost takových skutkových okolností, z nichž lze odpovědnost za bezdůvodné obohacení dovodit, aniž by bylo významné, zda oprávněný má takové právní znalosti, aby byl subjektivně schopen posoudit uvedené skutkové okolnosti a dovodit, zda na jeho úkor došlo k bezdůvodnému obohacení.*“

Finanční arbitr má za prokázané, že subjektivní promlčecí doba práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení z titulu neplatné Pojistné smlouvy II začala plynout nejpozději 17. 6. 2011, kdy Instituce vyplatila Navrhovateli odkupné ve výši 8.878 Kč. V tento okamžik si Navrhovatel mohl učinit závěr o tom, že utrpěl finanční ztrátu v souvislosti s Pojistnou smlouvou, protože věděl, kolik Instituci zaplatil na pojistném a jakou částku obdržel zpět na mimořádných výběrech a odkupném. Od tohoto rozhodného okamžiku Navrhovateli nic nebránilo podat žalobu na Instituci. Právo na vydání bezdůvodného obohacení se tak v celém rozsahu promlčelo dne 17. 6. 2013, tedy před zahájením řízení před finančním arbitrem. Finanční arbitr uzavírá, že z důvodu promlčení nemůže Navrhovateli v souvislosti s Pojistnou smlouvou II nárok na vydání bezdůvodného obohacení přiznat.

Z důvodu dřívějšího uplynutí subjektivní promlčecí lhůty se finanční arbitr již nezabýval případným během desetileté objektivní promlčecí doby, protože by to s ohledem na promlčení tvrzeného nároku pro výsledek řízení před finančním arbitrem nemělo význam (srov. závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009, že „*[u] práva na vydání bezdůvodného obohacení je stejně jako u práva na náhradu škody stanovena dvojitá, kombinovaná promlčecí doba, tj. subjektivní a objektivní. Tyto dvě promlčecí doby počínají, běží a končí nezávisle na sobě. Subjektivní promlčecí doba je kratší - dvouletá, objektivní promlčecí doba je buď tříletá u nezaviněného a nedbalostního bezdůvodného obohacení, nebo desetiletá, jedná-li se o úmyslné bezdůvodné obohacení. Pro vzájemný vztah subjektivní a objektivní promlčecí doby platí, že skončí-li běh jedné z nich, právo se promlčí, a to i vzdor tomu, že oprávněnému ještě běží druhá promlčecí doba. Pokud marně uplynula alespoň jedna z uvedených lhůt a je vnesena námitka promlčení, nelze právo přiznat.*“). Stejný závěr o promlčení činí finanční arbitr i ve vztahu k právní kvalifikaci nároku jako náhrady škody, když tvrzená škoda vznikla Navrhovateli nejpozději vyplacením odkupného a Navrhovatel se po dobu 5 let od ukončení pojištění a výplaty odkupného svých práv nedomáhal (srov. § 106 odst. 1 starého občanského zákoníku: „*Právo na náhradu škody se promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá.*“).

5.3 K Pojistné smlouvě I

Pojistnou smlouvu I uzavřely strany sporu za účinnosti zákona o pojistné smlouvě a starého občanského zákoníku. Podle § 1 odst. 2 zákona o pojistné smlouvě platí, že „[n]ejsou-li některá práva a povinnosti účastníků soukromého pojištění upravena tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem, řídí se občanským zákoníkem.“ Ustanovení § 3028 odst. 1 nového občanského zákoníku (citované výše) potvrzuje, že se právní vztah Navrhovatele s Institucí bude řídit zákonem o pojistné smlouvě a starým občanským zákoníkem.

5.3.1 Rozhodná smluvní úprava

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil, že by Navrhovatel neměl před podpisem Pojistné smlouvy I k dispozici všechny potřebné dokumenty a nemohl si je tedy řádně prostudovat, případně že by nemohl podpis Pojistné smlouvy I odložit o dobu k jejich prostudování potřebnou. Naopak, i sám Navrhovatel potvrdil, že při uzavření Pojistné smlouvy I obdržel Všeobecné pojistné podmínky a Doplňkové pojistné podmínky a s jejich obsahem se seznámil.

Právní vztah založený Pojistnou smlouvou I se tedy řídí Pojistnou smlouvou I, Všeobecnými pojistnými podmínkami a Doplňkovými pojistnými podmínkami.

5.3.2 Posouzení platnosti smluvních ujednání Pojistné smlouvy I

Podle § 7 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě musí mít pojistná smlouva písemnou formu, s výjimkou případů, kdy zakládá pojištění s pojistnou dobou kratší než 1 rok (krátkodobé pojištění). Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 32 Odo 1242/2005, že „[j]de-li o právní úkon, pro který je stanovena pod sankcí neplatnosti písemná forma, musí určitost obsahu projevu vůle vyplývat z textu listiny, na níž je tento projev vůle zaznamenán.“

Všechna ujednání Pojistné smlouvy I tedy musí být písemná a zaznamenána určitě a srozumitelně. Určitost je chápána jako kvalita obsahu právního úkonu (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1122/2010: „*Určitost představuje kvalitu obsahu právního úkonu; právní úkon je neurčitý, jestliže se jednajícím nezdařilo jednoznačným způsobem stanovit obsah vůle, přičemž neurčitost tohoto obsahu nelze odstranit a překlenout ani za použití výkladových pravidel.*“).

Finanční arbitr posuzoval, zda smluvní ujednání Doplňkových pojistných podmínek o strhávání nákladů jsou určitá ve smyslu ustanovení § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku, podle kterého: „*[p]rávní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný.*“

Finanční arbitr z vyjádření Instituce k předmětu sporu ze dne 12. 12. 2016 zjistil, že Instituce v případě Pojistné smlouvy I odečítala měsíčně z kapitálové hodnoty pojištění správní náklady ve výši 90,51 Kč (jejich celková výše činila 5.973,66 Kč) a počáteční náklady ve výši 49,77 Kč (celková výše počátečních nákladů k datu počátku pojištění činila 12.599 Kč).

Podle čl. 1 bodu 3.1 Doplňkových pojistných podmínek platí, že „*3.1. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistně technických zásad pojistitele.*“

Právní úkon není neurčitý, lze-li jeho obsah vyložit výkladem, viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 573/2005: „*Závěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevít.*“

Z Doplňkových pojistných podmínek není ani výkladem seznatelná reálná výše ani způsob, který by vedl ke stanovení poměrné výše nákladů k placenému běžnému měsíčnímu pojistnému, které Instituce Navrhovateli strhává. Doplňkové pojistné podmínky nejsou doplněny žádným dalším ujednáním, které by upřesňovalo výši počátečních a správních nákladů.

Z Doplňkových pojistných podmínek vyplývá, že Instituce uplatňuje na vrub Navrhovatele jisté náklady, ty však nelze v rámci smluvního textu v žádné podobě identifikovat, resp. individualizovat, a nelze tudíž ani určit výši těchto počátečních nákladů a jiných nákladů, a to ani přibližně, což potenciálně vede k absurdnímu důsledku stržení např. každého celého běžného pojistného.

Je pak právně irelevantní vzhledem k posuzování platnosti strhávání počátečních, správních a inkasních nákladů, že se Navrhovatel a Instituce Pojistnou smlouvou I po určitou dobu řídili. Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 27. 10. 1999, sp. zn. 22 Cdo 910/98, že „[p]latné právo neumožňuje zpětné zhojení vad právních úkonů absolutně neplatných (konvalidaci).“

Přístup a závěry finančního arbitra jsou též v souladu se závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 3. 3. 2009, sp. zn. 32 Cdo 661/2008, kde v tomto sporu podle článku X, bod 2.6 leasingové smlouvy v případě úplného zničení nebo odcizení předmětu leasingu náležely žalobkyni (leasingové společnosti) mj. „odúročené finanční služby“. Smlouva samotná, ani obchodní podmínky však nestanovily, jakým způsobem má být odúročení finanční služby provedeno, pojem finanční služby nedefinují, tento pojem není uveden ani ve splátkovém kalendáři. Soud prvního stupně proto došel k závěru, že ujednání obsažené v článku X, bod 2.6 obchodních podmínek, které jsou nedílnou součástí smlouvy mezi účastníky uzavřené (podle jejíhož obsahu vztahu mezi účastníky posuzoval), je absolutně neplatné podle § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku. Nejvyšší soud tento názor potvrdil, když „[s] ohledem na skutková zjištění soudy učiněná vztahující se k obsahu smlouvy a obchodních podmínek i splátkového kalendáře jako jejích součástí považuje dovolací soud za správný závěr o neurčitosti pojmu "odúročená finanční služba" a s tím související závěr o neplatnosti příslušné části článku X. bod 2.6. smlouvy podle § 37 odst. 1 obč. zák.“

Ujednání o strhávání počátečních a správních nákladů v případě Pojistné smlouvy I v čl. 1 bodu 3.1 Doplňkových pojistných podmínek je s ohledem na výše uvedené neurčité a podle § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neplatné.

Čl. 1 bod 1.6 a 1.7 Doplňkových pojistných podmínek upravuje rizikové pojistné takto: „1.6. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o rizikové pojistné za základní pojištění. 1.7. Rizikové pojistné za základní pojištění stanoví pojistitel podle pojistně technických zásad pojistitele, především s ohledem na pohlaví a věk pojištěného, pojistnou částku platnou pro aktuální zúčtovací období a na zdravotní stav pojištěného k datu sjednání pojištění nebo k datu poslední změny pojistné částky nebo pojistného.“ Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil, jakou výši rizikového pojistného Instituce Navrhovateli měsíčně strhávala.

V Pojistné smlouvě I ani v Doplňkových pojistných podmínkách nebo jiných smluvních dokumentech, které tvoří součást Pojistné smlouvy I, přitom není sjednána výše rizikového pojistného, které si Instituce strhává na pojištění smrti (tj. výše, v jaké Instituce rizikové pojistné strhávala, nemá jakoukoliv oporu ve sjednané Pojistné smlouvě I).

Ujednání čl. 1 bodu 1.6 a 1.7 Doplňkových pojistných podmínek jsou neplatná z důvodu neurčitosti ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku a finanční arbitr odkazuje na důvody, kvůli kterým shledal neplatnost ujednání o počátečních a správních nákladech.

Podle čl. 8 odst. 3 Všeobecných pojistných podmínek platí, že „[v]ýši odkupného pojistitel stanoví podle pojistně technických zásad.“ Podle čl. 1 bodu 8.3 Doplňkových pojistných podmínek platí, že „[o]dkupné se určuje jako část nespotřebovaného pojistného ukládaná pojistitelem jako technická rezerva vypočtená pojistně matematickými metodami k datu zániku pojištění“.

Ustanovení § 3 písm. x) zákona o pojistné smlouvě přitom stanoví, že „[p]ro účely tohoto zákona se rozumí odkupným část nespotřebovaného pojistného ukládaná pojistitelem jako technická rezerva vypočtená pojistně matematickými metodami k datu zániku soukromého pojištění“.

Finanční arbitr chápe výše uvedené ustanovení zákona o pojistné smlouvě jako povinnost Instituce jako odborníka spočítat v případě ukončení smlouvy konkrétní výši odkupného. To však neznamená, že by Instituce s Navrhovatelem neměla povinnost si soukromoprávně sjednat, jak Instituce výši odkupného vypočte, např. tzv. odkupným koeficientem (x % kapitálové hodnoty pojistné smlouvy atd.). Toto ustanovení je spíše veřejnoprávního charakteru a míří na skutečnost, že pojišťovna musí mít výši odkupného nastavenou v souladu s pojistně matematickými metodami, tj. aby výše odkupného neohrožovala pojistný kmen atd.

Finanční arbitr vymezení odkupného pouze odkazem na pojistně technické zásady (pojistně matematické metody) bez dalšího, se kterými se navíc pojistník, v tomto případě Navrhovatel, neměl možnost před uzavřením Pojistné smlouvy I seznámit, a které nejsou její součástí, nepovažuje za dostatečně určité ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku. Ujednání čl. 8 odst. 3 Všeobecných pojistných podmínek a čl. 1 bodu 8.3 Doplňkových pojistných podmínek jsou neplatná.

5.3.3 Neplatnost Pojistné smlouvy I

Finanční arbitr výše shledal neplatnost ujednání o počátečních, správních nákladech, rizikovém pojistném a odkupném sjednaných v Pojistné smlouvě I.

Podle § 41 starého občanského zákoníku platí, že „[v]ztahuje-li se důvod neplatnosti jen na část právního úkonu, je neplatnou jen tato část, pokud z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo z okolností za nichž k němu došlo, nevyplývá, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu.“

K částečné neplatnosti právního úkonu finanční arbitr odkazuje na ustálený přístup Nejvyššího soudu, vyjádřený např. v rozhodnutí ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 33 Cdo 1867/2012: „oddělitelnost' části právního úkonu od ostatního jeho obsahu je třeba vždy dovodit výkladem z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo z okolností, za nichž k němu došlo (§ 35 obč. zák.). Neoddělitelnost je tak třeba chápat ve smyslu obsahovém nikoliv reálné neoddělitelnosti; podle zásady favor negotii je pak třeba dávat přednost přístupu, který jinak zachovává ostatní části smlouvy (v projednávaném případě dohodu žalobkyně a žalované o provizi ve výši 5% z kupní ceny od 7.073.820,- Kč do 7.527.269,- Kč a ve výši 6% z kupní ceny 7.527.270,- Kč).“

Při posuzování věci z pohledu oddělitelnosti právního úkonu vyšel finanční arbitr ze zákonné definice pojistné smlouvy uvedené v § 2 zákona o pojistné smlouvě, že „[p]ojistná smlouva je smlouvou o finančních službách, ve které se pojistitel zavazuje v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění a pojistník se zavazuje platit pojistiteli pojistné.“

Rozhodný je tedy závazek pojistníka platit pojistné a tomu odpovídá závazek pojistitele vyplatit pojistné plnění.

Vůle Instituce vyplatit pojistné plnění v kapitálové hodnotě snížené o náklady a rizikové pojistné byla zásadní při uzavírání Pojistné smlouvy I. Finanční arbitr nezjistil, že by cílem, se kterým uzavřela Instituce Pojistnou smlouvu I, nebylo poskytnout sjednaný pojistný produkt a nebylo současně realizovat vlastní ekonomickou činnost, nicméně neplatnost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném tento účel narušuje a finanční arbitr z toho dovozuje, že Instituce by bez nákladů a rizikového pojistného Pojistnou smlouvu I neuzavřela, protože by poskytovala pojistnou ochranu a správu investice bezúplatně.

Neplatná ujednání o počátečních, správních nákladech, rizikovém pojistném a odkupném nejsou proto ve smyslu § 41 starého občanského zákoníku oddělitelná od ostatních ujednání pojistných podmínek a Pojistná smlouva I je tudíž neplatná jako celek.

Protože finanční arbitr shledal absolutní neplatnost Pojistné smlouvy pro neurčitost nákladové struktury produktu, kterou nelze odstranit ani výkladem, finanční arbitr se již z důvodu procesní ekonomie nezabýval dalšími tvrzenými vadami Pojistné smlouvy I ani tvrzeným omylem Navrhovatele při uzavření Pojistné smlouvy I.

5.3.4 Vydání bezdůvodného obohacení a námitka promlčení

Podle § 451 starého občanského zákoníku platí: „(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. (2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.“

Podle § 457 starého občanského zákoníku platí, že „[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal“.

Instituce se v tomto případě na úkor Navrhovatele bezdůvodně obohatila přijatým pojistným z neplatné Pojistné smlouvy I a Navrhovatel se na úkor Instituce bezdůvodně obohatil tím, že z neplatné Pojistné smlouvy I přijal mimořádný výběr a odkupné.

Instituce vznesla v řízení před finančním arbitrem námitku promlčení pro vydání bezdůvodného obohacení pro případ neplatnosti Pojistné smlouvy I. Návrh na zahájení řízení podal Navrhovatel k finančnímu arbitrovi dne 17. 6. 2016. Podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem se podle § 8 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 112 starého občanského zákoníku staví promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného obohacení.

Subjektivní promlčecí doba práva na vydání plnění z bezdůvodného obohacení je podle § 107 odst. 1 starého občanského zákoníku dvouletá, když platí, že „[p]rávo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil.“

Objektivní promlčecí doba je podle § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku tříletá, resp. desetiletá při úmyslném bezdůvodném obohacení, když platí, že „[n]ejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo.“

Pokud jde o vzájemný vztah subjektivní a objektivní promlčecí doby, pak odkazuje finanční arbitr na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, že „[v]e vzájemném vztahu subjektivní a objektivní promlčecí doby se právo promlčí uplynutím jedné z nich i tehdy, běží-li ještě druhá promlčecí doba“ (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 28 Cdo 3977/2007).

Stran počátku běhu subjektivní promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení Nejvyšší soud konstantně dovozuje, že „[z] hlediska posouzení počátku běhu dvouleté subjektivní promlčecí doby podle § 107 odst. 1 obč. zák. je tedy rozhodný okamžik, kdy se

oprávněný v konkrétním případě skutečně dozví o tom, že došlo na jeho úkor k získání bezdůvodného obohacení a kdo je získal. Jinak řečeno, pro začátek běhu subjektivní promlčecí doby k uplatnění práva na vydání bezdůvodného obohacení se vyžaduje skutečná (prokázaná) a nikoli jen předpokládaná vědomost oprávněného. K tomu dochází tehdy, kdy oprávněný zjistí takové skutkové okolnosti, které mu umožní uplatnit jeho právo žalobou u soudu. V případě bezdůvodného obohacení získaného plněním z neplatné smlouvy (§ 457 obč. zák.) je pak rozhodující subjektivní moment, kdy oprávněný zjistí takové okolnosti, z nichž lze dovodit, že smlouva, z níž bylo plněno, je neplatná“ (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2007, sp. zn. 33 Odo 306/2005).

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel nabyt vědomost o vzniku bezdůvodného obohacení v souvislosti s Pojistnou smlouvou I na základě dopisu od Instituce ze dne 3. 12. 2015, který v řízení Navrhovatel předložil. Instituce v uvedeném dopise informuje Navrhovatele o aktuální výši kapitálové hodnoty (11.746 Kč), o výši nesplacených počátečních a správních nákladů (11.098 Kč) a o aktuální výši odkupného (151 Kč), současně Navrhovatel věděl, kolik Instituci zaplatil na pojistném na základě Pojistné smlouvy I, Navrhovatel si tedy mohl lehce dopočítat, kolik činí rozdíl mezi zaplaceným pojistným a odkupným, které by mu Instituce vyplatila, a identifikovat tak obohacení Instituce.

Jelikož od prosince roku 2015, tedy od okamžiku počátku plynutí subjektivní promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení neuplynula do zahájení řízení před finančním arbitrem doba dvou let, použije se pro posouzení promlčení nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení objektivní tříletá lhůta, což znamená, že mezní datum rozhodné pro promlčení vydání bezdůvodného obohacení je den 17. 6. 2013, tj. tři roky před podáním návrhu k finančnímu arbitrovi. Objektivní promlčecí doba začala běžet faktickým zaplacením každého pojistného. Pojistné, které Navrhovatel zaplatil před datem 17. 6. 2013 je promlčené, pojistné zaplacené po tomto datu je z hlediska vydání bezdůvodného obohacení nepromlčené.

Pokud by se Instituce měla bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele úmyslně, počítala by se místo objektivní tříleté promlčecí lhůty promlčecí lhůta desetiletá. Otázku prokazování úmyslu u bezdůvodného obohacení řešil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, ve kterém vyslovil závěr, že *„nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování Nejvyšší soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána.“*

O úmyslné bezdůvodné obohacení na straně Instituce by tedy šlo v případě, že by věděla nebo byla alespoň srozuměna s tím, že přijímáním běžného pojistného od Navrhovatele se bezdůvodně obohacuje. Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Instituce nebyla přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy I, nebo že by Instituce měla úmysl (ať přímý či nepřímý) bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele. Instituce vyplatila Navrhovateli mimořádný výběr na základě jeho žádosti a po ukončení Pojistné smlouvy I vyplatila Navrhovateli odkupné. Finanční arbitr nemůže pro posouzení promlčení v tomto případě desetiletou promlčecí dobu použít.

Protože finanční arbitr posoudil námitku promlčení, kterou vznesla Instituce, jako důvodnou, zabýval se pouze tím, jakou částku zaplatil Navrhovatel na pojistném na životní pojištění

z Pojistné smlouvy I od 17. 6. 2013. Z výpisu plateb předloženého Navrhovatelem vyplývá, že Navrhovatel v období od 17. 6. 2013 (tj. období tří let před zahájením řízení před finančním arbitrem) do 15. 12. 2016 (poslední platba pojistného) uhradil na pojistném částku ve výši 43.000 Kč (ve výpočtu 43 x 1.000 Kč) a že Instituce vyplatila Navrhovateli mimořádný výběr ve výši 30.299 Kč dne 5. 10. 2015 a dále vyplatila Navrhovateli odkupné ve výši 11.117 Kč dne 17. 1. 2017.

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002, že „byla-li obě plnění, která si účastníci neplatné smlouvy navzájem poskytli, peněžítá, provede soud vzájemné zúčtování obou neoprávněných majetkových prospěchů (dnešní terminologií bezdůvodných obohacení) a k takovému postupu není třeba ani vzájemné žaloby ani projevu směřujícího k započtení. Jestliže tedy jde o vrácení vzájemných peněžitých plnění z neplatné smlouvy, je třeba po vzájemném zúčtování těchto plnění uložit plnění rozdílu jednomu z účastníků...Tyto teoretické i judikatorní závěry vycházejí z toho, že ustanovení § 457 obč. zák. upravuje (oproti dalším skutkovým podstatám bezdůvodného obohacení) povinnosti účastníků, kteří si navzájem plnili na základě neplatné nebo zrušené smlouvy, zvláštním způsobem; totiž tak, že požadavek jedné smluvní strany, aby jí bylo druhou smluvní stranou vráceno plnění, jež jí poskytla, může uspět, jen je-li žadatelem navenek deklarována i připravenost vrátit to, co na základě takové smlouvy obdržel od druhé smluvní strany on sám (jde-li o žalobu, musí se uvedený závazek promítnout i do znění tzv. žalobního petitu). V případě povinnosti vrátit si oboustranně plnění jde v režimu ustanovení § 457 obč. zák. o tzv. synallagmatický (vzájemně podmíněný) závazek (srov. k tomu dále ustanovení § 560 odst. 1 obč. zák.). Jsou-li obě plnění peněžítá nebo jde-li o plnění, za něž musí být poskytnuta náhrada v penězích (srov. dikci § 458 odst. 1 obč. zák.), pak se specifická povaha ustanovení § 457 obč. zák. projevuje i tím, že v soudním řízení o žalobě o vrácení plnění z neplatné nebo zrušené smlouvy lze přiznat pouze vrácení toho, oč peněžité plnění žalobce (nebo peněžítá náhrada za ně) přesahuje peněžité plnění (nebo peněžitou náhradu za ně) poskytnuté mu podle smlouvy žalovaným. Při takovém postupu se nevyžaduje (nepředpokládá) projev směřující k započtení. Na platnosti vyslovených závěrů, k nimž se i nadále ve své rozhodovací praxi hlásí, nevidí Nejvyšší soud důvodu cokoliv měnit ani pro případ, že jeden nebo oba účastníci neplatné nebo zrušené smlouvy jsou v konkursu...Také dobová úprava institutu započtení v občanském zákoníku (srov. ustanovení § 97 obč. zák. ve znění účinném před 1. 1. 1992, zmíněné i v R 26/1975) totiž zakazovala jednostranný zápočet některých pohledávek; v režimu ustanovení § 457 obč. zák. se však takový zákaz neprosadil...v intencích ustanovení § 457 obč. zák. vzniká povinnost vrátit plnění (a tedy i „právo na vrácení“) již v okamžiku přijetí takového plnění (předcházejícímu prohlášení konkursu). K tomuto okamžiku se vypořádávají (způsobem plynoucím z R 26/1975 a R 15/1989) i vzájemně poskytnutá plnění...“.

S ohledem na výše uvedené finanční arbitr zúčtoval, co si Navrhovatel a Instituce vzájemně poskytli, tedy nepromlčené pojistné v celkové výši 43.000 Kč s mimořádným výběrem ve výši 30.299 Kč a odkupným ve výši 11.117 Kč a zjistil, že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 1.584 Kč (ve výpočtu 43.000 Kč mínus 30.299 Kč mínus 11.117 Kč).

Podle § 522 starého občanského zákoníku platí, že „[v]ěřitel je v prodlení, jestliže nepřijal řádně nabídnuté plnění nebo neposkytl v době plnění součinnost potřebnou ke splnění dluhu. V takových případech je věřitel zejména povinen nahradit dlužníkovi náklady, které mu tím vznikly. Dále na něj přechází nebezpečí nahodilé zkázy věci. Kromě toho je dlužník oprávněn žádat od věřitele náhradu jiných škod způsobených mu prodlením, lze-li věřiteli přičítat zavinění.“ Podle § 523 starého občanského zákoníku platí, že „[z]a dobu věřitelova prodlení není dlužník povinen platit úroky.“ Finanční arbitr zjistil, že Instituce nabídla Navrhovateli na základě jeho výzvy k vydání bezdůvodného obohacení ze dne 19. 4. 2016

smírné řešení sporu v souvislosti s Pojistnou smlouvou I ve výši 6.632 Kč za předpokladu podpisu dohody o narovnání. Navrhovatel nabídnuté plnění nepřijal.

Finanční arbitr má za to, že Navrhovateli nepřísluší úroky z prodlení z částky 1.584 Kč, neboť částku, kterou mu nyní finanční arbitr přiznává nálezem, mohl obdržet již v červnu roku 2016, kdyby Instituci poskytl součinnost.

5.4 Návrh na určení vs. návrh na plnění

Podle § 24 zákona o finančním arbitrovi se v řízení před finančním arbitrem postupuje podle zákona o finančním arbitrovi a podle správního řádu, nestanoví-li zákon o finančním arbitrovi jinak. Zákon o finančním arbitrovi pravidla pro rozhodování o návrzích na určení nebo na plnění neupravuje, proto se použije úprava správního řádu, kde podle § 142 odst. 1 správního řádu platí, že „[s]právní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo“. Podle § 142 odst. 2 správního řádu finanční arbitr nepostupuje podle § 142 odst. 1 správního řádu tehdy, jestliže „může otázku jeho vzniku, trvání nebo zániku řešit v rámci jiného správního řízení“.

Protože je rozhodnutí finančního arbitra přezkoumatelné soudem, nikoli v režimu přezkumu správního rozhodnutí podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, ale v režimu zvláštního přezkumu podle části páté občanského soudního řádu, posuzuje finanční arbitr „nezbytnost“ určovacího návrhu analogicky „naléhavému právnímu zájmu“ k určovací žalobě ve smyslu § 80 občanského soudního řádu, který stanoví „[u]rčení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem“.

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 23 Cdo 5054/2008, že „[n]aléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je dán zejména tehdy, kdy by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. Jestliže však k porušení práva již došlo, a je tedy možno žalovat na splnění povinnosti, která z porušení práva vyplývá, nemá preventivní ochrana poskytovaná jinak podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. žádného smyslu. Proto žaloba domáhající se určení podle tohoto ustanovení nemůže být zpravidla opodstatněna tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř. Vyslovený předpoklad však nelze chápat obecně. Prokáže-li žalobce, že má právní zájem na tom, aby bylo určeno určité právo nebo právní poměr, přestože by mohl žalovat přímo na splnění povinnosti, nelze mu určovací žalobu odepřít. Za nedovolenou – při možnosti žaloby na plnění - lze považovat určovací žalobu jen tam, kde by nesloužila potřebám praktického života, nýbrž by vedla jen ke zbytečnému rozmnožování sporů. Jestliže se určením, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), nebo jestliže žaloba na plnění neřeší a ani nemůže řešit celý obsah a dosah sporného právního vztahu nebo práva, je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř.“

Protože samotný návrh na plnění v posuzovaném případě řeší celý obsah a dosah sporného vztahu (vydání bezdůvodného obohacení získaného za celou dobu trvání smluvního vztahu), neboť pojištění založené Pojistnou smlouvou I a II již skončilo a smluvní strany z těchto smluv nejsou již navzájem zavázány, např. k placení pojistného a plnění v případě pojistné události, má finanční arbitr za to, že není dán právní zájem na tom, aby finanční arbitr určil autoritativním výrokem, že Pojistná smlouva I nebo Pojistná smlouva II je neplatná. Otázka určení neplatnosti Pojistných smluv je v posuzovaném případě pouze předběžnou otázkou k uplatněným nárokům na vydání bezdůvodného obohacení.

5.5 K rozporu námítky promlčení s dobrými mravy

K rozporu námítky promlčení s dobrými mravy Nejvyšší soud judikoval ve svém rozhodnutí ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011, že „[u]platnění námítky promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby ničím nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku v důsledku promlčení byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. O jednání vykazující znaky přímého úmyslu poškodit druhého účastníka by ovšem nebylo možno uvažovat z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován, nýbrž jen z konkrétních okolností, za nichž byla námitka promlčení tohoto nároku uplatněna. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odeprání práva uplatnit námitku promlčení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. 33 Odo 561/2006)“.

Finanční již výše dovedl, že ohledně Pojistné smlouvy II Navrhovatel marné uplynuté promlčení svého nároku na vydání bezdůvodného obohacení zavinil, když nechal marně uplynout subjektivní promlčecí dobu. Za daných okolností, kdy se Navrhovatel od ukončení pojištění s výplatou odkupného po dobu 5 let o svá práva nezajímal, nemůže být Institucí vznesená námitka promlčení shledána v rozporu s dobrými mravy.

Jestliže Navrhovatel k rozporu námítky promlčení v souvislosti s Pojistnou smlouvou I argumentuje zejména porušením povinností na straně Instituce a poukazuje na skutečnosti, že Instituce vypracovala Pojistnou smlouvu I s vadami způsobujícími její neplatnost, jedná se o vylíčení skutkového základu podaného návrhu, nikoli však o popis zvláštních okolností navozujících rozpor námítky promlčení s dobrými mravy. Tvrzení Navrhovatele o tom, že Instituce neposkytla z Pojistné smlouvy I žádné plnění, musí finanční arbitr odmítnout jako liché, když Instituce se chovala v souladu s Pojistnou smlouvou I a vyplatila Navrhovateli na jeho žádost mimořádný výběr a po ukončení pojištění odkupné.

Zákonodárce včlenil do občanského zákoníku lhůty pro uplatnění práva domáhat se vydání bezdůvodného obohacení (náhrady škody) za účelem zachování právní jistoty ve vzájemných vztazích, jakož i k ochraně legitimního očekávání. Pod spravedlivým a rovnovážným uspořádáním práv a povinností vyplývajících z neplatné pojistné smlouvy není možné bez dalšího spatřovat jen právo na vrácení toho, co si smluvní strany vzájemně plnily; naopak je potřeba brát v úvahu veškerá zákonná práva a povinnosti, která se na posuzovanou situaci vztahují, a to včetně ustanovení o promlčení práv.

Finanční arbitr nezjistil, že by Instituce vznesla námitku promlčení za účelem zneužití práva na úkor Navrhovatele. Nelze odhlédnout od skutečnosti, že Navrhovatel je tou stranou, která se dovolává neplatnosti Pojistné smlouvy I, nikoli Instituce. Finanční arbitr nezjistil, že by v daném případě byly dány výjimečné okolnosti, prokazující přímý úmysl Instituce poškodit Navrhovatele, ani že by promlčení části nároku představovalo pro Navrhovatele nepřiměřeně tvrdý postih. Instituci za daných okolností nelze upřít právo bránit se proti uplatněným nárokům námítkou promlčení.

6 K výrokům nálezů

Pokud finanční arbitr není příslušný rozhodnout o předmětu sporu, jedná se ve smyslu § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi o nepřípustný návrh, a proto finanční arbitr návrh v části týkající se úrazového pojištění podle § 14 odst. 1 písm. a) téhož zákona zastavil.

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a po jejich pečlivém právním posouzení zjistil, že se Instituce z neplatné Pojistné smlouvy I bezdůvodně na úkor Navrhovatele obohatila, a po zohlednění námítky promlčení, kterou Instituce v řízení důvodně vznesla,

a po zúčtování plnění stran neplatné smlouvy rozhodl o tom, že je Instituce povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 1.584 Kč. Finanční arbitr nepřiznal Navrhovateli úrok z prodlení, protože Navrhovatel byl sám v prodlení s přijetím plnění od Instituce.

Protože nárok na vydání bezdůvodného obohacení (případně nárok na náhradu škody) v souvislosti s Pojistnou smlouvou II se Navrhovateli promlčel a Instituce v řízení vnesla důvodně námitku promlčení a protože finanční arbitr nezjistil, že by měl Navrhovatel právní zájem na určení neplatnosti Pojistných smluv, návrh Navrhovatele ve zbytku zamítl.

Podle § 17a zákona o finančním arbitrovi platí, že „[v] *nálezu, jímž arbitr vyhovuje, byť i jen zčásti, návrhu navrhovatele, uloží současně instituci povinnost zaplatit sankci ve výši 10 % z částky, kterou je instituce podle nálezu povinna zaplatit navrhovateli, nejméně však 15 000 Kč. Zaplacení 15 000 Kč uloží i v případech, kdy předmětem sporu není peněžitá částka. Sankce je příjmem státního rozpočtu.*“ V tomto případě je Instituce povinna zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč, protože 10 % z částky, kterou finanční arbitr Navrhovateli přiznal, nepřekračuje minimální sazbu sankce podle § 17a zákona o finančním arbitrovi ve výši 15.000 Kč. Sankce je příjmem státního rozpočtu a Instituce je povinna ji zaplatit ve lhůtě a způsobem uvedeným ve výroku IV. tohoto nálezu.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výrocih tohoto nálezu.

Poučení:

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce ubwseyg
Instituce – datová schránka v93dkf5

